ایستگاه پایانی دومین جشنواره داستان‌نویس‌های رضوی

مراسم پایانی دومین جشنواره ملی داستان‌نویسی رضوی به زبان ترکی با رونمایی از کتاب آثار منتخب نخستین دوره جشنواره برگزار شد. به گزارش ایسنا، در گروه سنی زیر ۱۵ سال در بخش داستان کوتاه آیدین خداکرمی و آیسان حسنلو از خدابنده به ترتیب رتبه‌های دوم و سوم را کسب کردند. همچنین در بخش داستان بلند و رمان، مهدی منصوری از زنجان و حمیدرضا محمدی‌گوندره از خدابنده سوم شدند. در بخش داستانك نیز مریم بهرامی از زنجان اول شد. در گروه سنی ۱۵ تا ۲۹ سال، در بخش داستان کوتاه سیده فاطمه موسوی از زنجان اول شد. در بخش داستان بلند شیوا محمدی و فاطمه کتابی دوم و در داستانك نیز سما صفری و داریوش حیدری از زنجان سوم شدند. همچنین در گروه سنی بالای ۲۹ سال در بخش داستان کوتاه میثم شیرمحمدی و مهدی ریاحی از زنجان رتبه اول را کسب کردند. در بخش داستان بلند و رمان خدیجه علی‌بیگی بالانجی از تهران حائز مقام اول شد و در بخش داستانك محمود رفیعی از زنجان رتبه اول را به دست آورد.

یادها و سرودها

پایان دومین جشنواره سرود رضوی

آخر هفته‌ای که گذشت، اختتامیه دومین جشنواره ملی سرود رضوی با معرفی آثار برتر در قم برگزار شد.

صبح روز پنجشنبه آن‌طور که ایسنا نوشته، اختتامیه دومین جشنواره سرود رضوی در تالار مرکزی قم با حضور تیم‌های راه یافته به مرحله نهایی و مسؤولان استانی برگزار شد و در این مراسم، سید موسی حسینی کاشانی، مدیرکل فرهنگ و ارشاد اسلامی قم اظهار کرد: ۱۳۰ اثر از ۶۶ گروه به دبیرخانه دومین جشنواره سرود رضوی ارسال شد؛ همچنین آثار ارسال شده از ۲۰ استان بوده که نسبت به سال قبل تعداد استان‌های شرکت‌کننده افزایش داشته است.

وی افزود: ۲۵ اثر از ۲۰ گروه به مرحله نهایی راه یافتند که مسابقه حضوری روز گذشته برگزار شد و آثار برگزیده توسط هیأت داوران انتخاب شد.

محمد اللهیاری فومنی، مدیرکل دفتر موسیقی معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد کشور نیز در این مراسم بیان کرد: سرود می‌تواند زبان یك ملت و عامل وحدت و همدلی باشد.

وی ادامه داد: اکنون که کشور در معرض تهاجم فرهنگی قرار دارد و بخشی از این هجمه در بخش موسیقی است، یکی از مواردی که ظرفیت دارد تا مفاهیم ملی و مذهبی را به صورت همگانی ارائه کنیم، بخش سرود است که باید به این بخش بیشتر توجه شود.

در پایان این مراسم، بیانیه هیأت داوران توسط سیدمحمدتقی آقایی، دبیر تخصصی جشنواره قرائت شد و سپس آثار برگزیده معرفی شدند.

با نظر هیأت داوران در بخش ویژه، گروه آوازی استان اصفهان در موضوع رونق تولید و گروه آوای مهر راور استان کرمان با موضوع فرهنگ ایثار و شهادت برگزیده شدند.

در بخش اصلی نیز گروه سروستان مشهد از استان خراسان رضوی مقام اول را کسب کردند و گروه آوای مهر راور استان کرمان، حائز مقام دوم شدند؛ همچنین گروه موعود از شهر دلیجان استان مرکزی به مقام سوم دومین جشنواره ملی سرود رضوی دست یافتند.

ضمانت آهو

همت آهوی بهمنی در ۶۳ سالگی

امروز یکشنبه ۲۳ تیر قرار است از محمدعلی بهمنی، شاعر و غزل‌سرای پیشکسوت، در پنجمین اجلاس شاعران هم‌سرا تجلیل شود، اما ارتباط این ماجرا به صفحه‌هایی که ما برای ولادت امام رضا تدارك دیده‌ایم در چیست؟ عرض می‌کنیم.

ابتدا این‌که اجلاس شاعران هم‌سرا هر سال در روز میلاد حضرت علی بن موسی الرضا(ع) برگزار می‌شود و سپس این‌که امیر عبدالحسینی، دبیر این اجلاس که خبر برپایی این مراسم تجلیل در سالن همایش‌های صدا و سیمای جمهوری اسلامی را داده به نقل قولی از بهمنی برای سرایش غزلی برای ساحت امام هشتم اشاره کرده و گفته: «زمانی که ۶۳ ساله بود، برای داوری جشنواره رضوی دعوت می‌شود. بهمنی به آنها می‌گوید من خود شعری برای امام رضا(ع) ندارم و نمی‌توانم برای این موضوع داوری کنم، اما برگزارکنندگان اصرار می‌کنند او داور جشنواره باشد. استاد بهمنی می‌گوید پس فرصت دهید ببینم می‌توانم شعری برای حضرت بگویم یا خیر و اگر شعری سرودم، داوری جشنواره را می‌پذیرم. خلاصه آن‌که استاد بهمنی در ۶۳ سالگی به همراه همسرش و برای اولین بار راهی مشهد می‌شود و در صحن و رواق حرم مطهر این غزل با این مطلع متولد می‌شود که «شرمنده‌ام که همت آهو نداشتم / شصت و سه سال، راه به این سو نداشتم.»

در روز میلاد امام رضا(ع) سراغ رئیس سازمان فرهنگی آستان قدس رفتیم؛ مغز متفکر امور فرهنگی آستان قدس رضوی

حضرت رضا علیه‌السلام متعلق به همه است

محمدصادق علیزاده
دبیر گروه فرهنگ

حجت‌الاسلام والمسلمین گنابادی‌نژاد از مدیران فرهنگی بومی خراسان رضوی است که پس از انتخاب ابراهیم رئیسی به تولیت آستان قدس، مسؤولیت اداره سازمان فرهنگی آن را به عهده گرفت. بعد از استقرار تولیت جدید آستان قدس هم او همچنان مسؤول اصلی برنامه‌های فرهنگی آستان قدس است. دهه کرامت و کارنامه و نقشه راه فرهنگی موضوع مناسبی برای گفت‌وگو با کسی است که مغز متفکر اصلی برنامه‌های فرهنگی آستان قدس است. گفت‌وگوی ما با او را در روز میلاد امام رضا(ع) بخوانید.

برای مقدمه کمی از سابقه ساختارهای فرهنگی آستان قدس بگویید.

در دوره مرحوم واعظ طبسی، گلوگاه اصلی فرهنگی مربوط به معاونت تبلیغات بود. این تبلیغات هم منحصر به برنامه‌های فرهنگی داخل حرم مطهر. حدود ۱۵ موسسه و بنیاد و شرکت بودند که در قالب اساسنامه و هیات‌مدیره‌های مستقل فعالیت داشتند. کل این ساختار زیر نظر قائم‌مقام فعالیت می‌کرد. این استقلال و عدم ارتباط باعث شده بود که حالت جزیره‌ای به وجود بیاید. به همین دلیل هم در همان زمان شورایی ایجاد شد به‌عنوان شورای عالی فرهنگی و مسؤولیت این شورا هم با خودشان بود. جمعی از نخبگان و صاحب‌نظران ملی و استانی هم در این شورا عضو بودند. ذیل آن شورا یك دبیرخانه شورای عالی فرهنگی بود که کارش برنامه‌ریزی و نظارت و هماهنگی‌های بین بخشی این موسسات بود. بعد از استقرار جناب رئیسی در سال ۹۵، سازمان فرهنگی آستان قدس تاسیس شد با این هدف که حکم یك پیکره واحد را در حوزه فرهنگ داشته باشد. در حال حاضر هم با ۱۱ مجموعه مرتبط است: سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد، کتابخانه ملك، شرکت به‌نشر، چاپ و انتشارات، بنیاد فرهنگی (مجموعه مدارس امام رضا)، موسسه به‌نشر، سازمان و تشکل‌های انقلابی، موسسه بقاع متبرکه و اماکن مذهبی، موسسه تربیت بدنی، مرکز قرآن کریم و مرکز زنان و امور خانواده. مسؤولیت اینها به عهده سازمان فرهنگی آستان قدس است. مسؤولیت فرهنگ در آستان قدس به عهده سازمان فرهنگی است با این تفکیك که حوزه حرم مربوط به سازمان حرم است و الباقی در حوزه ملی و استانی در اختیار سازمان فرهنگی است.

با نخبگان و صاحب‌نظران خارج آستان قدس هم ارتباط و همکاری دارید؟

موسساتی که عرض کردم در گذشته هر یك هیات‌مدیره‌هایی داشتند که ترکیب آنها از افراد حقوقی بودند که در مجموعه‌های مشابه به مسؤولیت داشتند. از زمان تولیت آقای رئیسی، رسالت هیات‌مدیره‌ها تبدیل به هیات‌های اندیشه‌ورز شد. قرار شد که این هیات‌مدیره‌ها، اتاق‌های فکر این حوزه‌ها باشند. الان اگر به اتاق‌های فکر ما نگاه کنید فرد حقوقی نداریم که صرفا به دلیل جایگاه حقوقی‌اش عضو باشد. اگر هم باشد فردی است که خودش صاحب‌نظر و صاحب تحلیل است. خود سازمان هیات‌مدیره دارد. ۹ موسسه هیات‌مدیره دارد. دو مرکز هم شورای عالی دارند که نخبگان این حوزه هستند. الان مثلا در خود سازمان فرهنگی افرادی مانند حاج آقا پناهیان، دکتر شاه‌حسینی، حاج آقا پژمان‌فر، وحید جلیلی و امثالهم عضو هیات‌مدیره هستند. تمام ظرفیت‌های نخبه و فعال و انقلابی در این هیات‌مدیره‌ها سازماندهی شده‌اند. این ظرفیت اول ماست. ظرفیت دومی که در آستان قدس نهادینه شد بعد از بازنگری جناب رئیسی هیات امنای خود آستان قدس هم تغییر کرد. الان افرادی مانند فتاح، وحیدی و امثالهم عضو هیات امنای آستان قدس هستند. ذیل هیات امنا، کمیسیون‌های تخصصی وجود دارند که مبتنی بر ماموریت‌ها کار تخصصی می‌کنند.

یکی از این کمیسیون‌ها، کمیسیون تخصصی حوزه فرهنگ است. این کمیسیون ۱۵ عضو دارد. عمده آنها همین نخبگان و صاحب‌نظران هستند. عمده‌شان اعضای هیات‌مدیره سازمان فرهنگی هستند. این عرصه دوم مشارکت نخبگانی است. سومین عرصه ما هم مشارکت‌های موضوعی است. مثلا ستاد مناسبت‌های ویژه به‌عهده سازمان فرهنگی است. تمام طراحی این به عهده یك هیات اندیشه‌ورز است. بچه‌های نخبه حزب‌اللهی‌اند که برنامه‌های این مناسبت‌ها را برنامه‌ریزی می‌کنند. مثلا برای برنامه‌ریزی دهه آخر صفر که زائر زیادی هم به مشهد می‌آید این هیات با ۴۰ نفر از صاحب‌نظران و نخبگان ملی و بین‌المللی مصاحبه کرده‌اند که آستان قدس باید چه کند. از فیدبك نظرات این افراد، برنامه‌های مناسبتی برنامه‌ریزی می‌شود. متناسب با فعالیت‌ها از نیروهای نخبه و اندیشمند استفاده می‌کنیم.

محور سوم تعاملات و ارتباطات با نخبگان است. مثلا تا الان چند مرحله با افراد و نخبگان مختلف جلسه برگزار کرده و محور برنامه‌های آستان قدس را ارائه کرده و آنها نظر داده‌اند. گاهی این نشست‌ها عمومی یا موضوعی بوده. مثلا ما یك بار با فعالان پویانمایی کشور نشسته و بحث کرده‌ایم. این بحث‌ها خروجی هم داشته. همین جلسه با فعالان پویانمایی سه خروجی ملموس داشته. اولین خروجی مربوط به سند تعاملات آستان قدس با فعالان پویانمایی است. دومین خروجی بحث خادمیاران رضوی در این حوزه است. سومین خروجی هم این‌که بعضی از این افراد پروژه‌هایی داشتند که در راستای ماموریت‌های آستان قدس بود و برای مشارکت سراغ ما آمدند. حتی سراغ اهل سنت هم رفته‌ایم.

حجت‌الاسلام والمسلمین گنابادی‌نژاد، رئیس سازمان فرهنگی آستان قدس رضوی است برای سردرآوردن از چند و چون‌های نقشه راه فرهنگی این نهاد سراغ او رفته‌ایم

گفت‌وگو با رضا اسماعیلی، شاعر «روشن‌ترین تفسیر خدا»

هشتمین طلوع معطر

آذر مهاجر
ادبیات و هنر

رضا اسماعیلی، شاعری آیینی است با سروده‌های بسیار درباره ائمه‌اطهار و اهل‌بیت. او همچنین گونه‌های متنوع شعری را تجربه کرده است از غزل و رباعی گرفته تا شعر نو و نیمایی. او همچنین منظومه بلندی دارد به نام «روشن‌ترین تفسیر خدا» که برای امام رضا(ع) سروده و همین‌طور قطعات کلاسیك دیگری که برای ائمه از جمله امام هشتم سروده است. «این مریم همیشه»، «عاشقانه‌های شرقی» مجموعه شعر آیینی «ملکوت کلمات» و دو مجموعه شعر عاشورایی «ناگهان دریا» و «سلام بر عاشورا» از جمله آثار رضا اسماعیلی است و البته او یك مجموعه مستقل شعر رضوی سروده است به نام مجموعه شعر رضوی «کبوترانه بخوان آسمان هشتم را».

به بهانه ولادت امام رضا(ع) با او گفت‌وگویی داشته‌ایم درباره شعر رضوی و چالش‌ها.

حجم بیشتر شعرهای رضوی که تاکنون منتشر شده در قالب‌های موزون کهن بوده است. فکر می‌کنید اساسا قرابتی بین مفاهیم دینی و ارزشی که به هر حال جزو سنت‌های ما هستند با سنت‌های ادبی هست؟

شعرهای رضوی، بیشتر در قالب سنتی و کلاسیك مثل غزل، مثنوی، رباعی، قطعه و ... سروده می‌شوند و حجم کمتری از اشعار آیینی یا رضوی در زمره اشعار نیمایی، سپید و آزاد جای می‌گیرند. البته در سال‌های اخیر این دو به هم نزدیك‌تر شده‌اند و بسیاری از شاعران جوان، به قالب‌های نو و نیمایی رغبت نشان داده‌اند و سعی می‌کنند با استفاده از ظرفیت‌هایی که در قالب‌های نو وجود دارد، به بیان آموزه‌های دینی و بیان فضایل اهل بیت بپردازند. اما در هر صورت این حجم از آثار کافی نیست و ما باید دورخیزی بکنیم برای استفاده از قالب‌های نو.

باید نسل امروز را به استفاده از این قالب‌ها تشویق بکنیم. یکی از دلایلی که شاید باعث می‌شود کمتر از این قالب‌ها استفاده کنند، این است که پیش از انقلاب شعر نیمایی و قالب‌های نو در انحصار شاعرانی بود که تمایلات لائیك داشتند و با ارزش‌های دینی و مذهبی بیگانه بودند.

این باعث شد که شاعران مسلمان، بعد از انقلاب فکر کنند که شعر نیمایی و سپید در انحصار قشر یا گروه خاصی است و ما باید دور این قالب‌های شعری را خط بکشیم. این ذهنیت غلط هنوز هم وجود دارد البته بزرگوارانی مانند سیدحسن حسینی و قیصر امین‌پور، این ذهنیت را کمی از بین برده‌اند. قیصر امین‌پور از شاعرانی است که بیشتر اشعارش در قالب نیمایی است یا سیدحسن حسینی یك مجموعه مستقل شعر سپید برای امام حسین(ع) سروده به نام «گنجشك و جبرئیل».

حتی پیش از انقلاب، بزرگانی مانند خانم طاهره صفارزاده و آقای موسوی گرمارودی که می‌دانستند جوانان مسلمان چنین ذهنیتی دارند و برای این‌که تابوها را از بین ببرند، در قالب‌های سپید به طبع‌آزمایی پرداختند و آموزه‌های دینی را در قالب سپید ارائه دادند و اتفاقا آثار موفقی عرضه کرده‌اند مثل «خط خون» یا «در سایه‌سار ولایت».

امروز هم به اعتقاد من باید بزرگان و پیشکسوتان به صحنه بیایند و در قالب‌های نیمایی، سپید، برای اهل بیت (ع) و تبیین و ترویج مفاهیم انسانی و قرآنی طبع‌آزمایی کنند تا این تابو شکسته شود.

شعر سپید خط قرمز شعر رضوی و آیینی نیست که عده‌ای گمان کنند باید دورش را خط کشید و برای امام رضا(ع) فقط غزل سرود. در سال‌های اخیر تا حدی این ذهنیت از بین رفته و بخصوص شاعران جوان در این قالب‌ها، اشعار ارزشمندی سروده‌اند.

بنابراین از نظر شما در کیفیت شعری، کمبودی نداشته‌ایم. حجم شعری در این باره مقبول نیست.

وقتی شاعر قالب کلاسیك و سنتی را انتخاب می‌کند، به طور طبیعی زبانش گرایش پیدا می‌کند به زبان حافظ و سعدی و مولانا. نه البته به صورت مستقیم و محسوس اما طبیعی است که از گنجینه ادب فارسی تاثیر گرفته باشد و این تاثیرپذیری به صورت غیرمستقیم در آثارش دیده می‌شود. چنین شاعری از تعابیر و ترکیبات و تلمیحاتی استفاده می‌کند که برای ما آشنا هستند و در ادبیات فارسی، پیشینه دارند اما وقتی شاعر می‌خواهد در قالب سپید برای امام رضا(ع) شعر بگوید، چون قالب نو است و قبلا در این قالب‌ها شعرهای زیادی گفته نشده، ناگزیر است به خلاقیت و نوآوری و ایستادن روی پای خودش. در شعر سپید و نیمایی از لحاظ درونمایه و مضمون‌پردازی ما با ترکیب‌های به‌روزتر، نوتر و باطراوت‌تری روبه‌رو هستیم. شعر متعلق به امروز به نظر می‌رسد و ترکیبات و تعابیر و واژه‌سازی‌ها جدید است اما در شعر سنتی و کلاسیك چون به پشتوانه هزار سال ادب فارسی سروده می‌شود، شاعر هر قدر که متبحر و توانا باشد، در واقع در ناخودآگاه خودش گرایش پیدا می‌کند به ترکیباتی که گذشتگان گفته‌اند.

امروز بسیاری از غزلسرایان نامی، به نوعی متاثر از سبك هندی هستند یا سبك عراقی. هرچند سعی می‌کنند نوآوری و خلاقیت داشته باشند ولی رگه‌های تاثیرپذیری در آثارشان دیده می‌شود.

خود شما هم در سرودن اشعار آئینی بیشتر قالب‌های کلاسیك را به‌کار گرفته‌اید.

من پیش از انقلاب بیشتر در قالب‌های نیمایی و سپید شعر می‌گفتم و اتفاقا برای امام رضا(ع)، یك منظومه بلند سپید به اسم روشن‌ترین تفسیر خدا گفته‌ام که البته کمتر دیده شده ولی خود من آن را بسیار دوست دارم. عنصر اندیشگی و تفکر در این اثر برجسته‌تر از عنصر احساس است. سعی کردم سیمای راستین امام رضا(ع) را در این شعر به تصویر بکشم و از آن تعابیر و ترکیبات کهنه تا حدود زیادی دوری کنم. در «عاشقانه‌های شرقی» یك فصل مستقل را به شعر سپید اختصاص داده‌ام و «سمت روشن دنیا» که اخیرا منتشر شده، تمام اشعار سپید هستند و برخی از آنها آئینی.

به عبارتی من هم دارم تلاش می‌کنم که این تابو را بشکنم و در این عرضه ورود بیشتری داشته باشم که شاهد تحولی باشیم در عرصه شعر انقلاب.

به لحاظ وجوه دراماتیك و عناصری که به کار نوشتنِ شعر بیاید، زندگی و سکنات امام رضا(ع) چه مولفه‌هایی به دست شاعر می‌دهد؟